

Savaitė—s pokalbis

Autorius SystemOperator
2013-01-11
Paskutinė kartė... atnaujinta 2013-01-17

Vytas Petruškas; kevičius apie gyvenimą... ant parako: viskas gal—jo sprogti vienu garu

Vytas Petras Petruškas; kevičius š... savaitė™ Ąiniasklaidos buvo pastebėtas tik todėl—l, kad Medininkas b teismo procese pareiškė, kad tarp Ąrodymas n—ra jo filmuotos medžiagos ir tai, kas rodoma jo vardu, – ne jo darbas. V. Petruškas; kevičius filmuota medžiaga yra aukso vertė—s, nes jis pirmasis Ąamino dar karštas istorinio nusikaltimo vaizdas ir svarbius daiktinius Ąrodymus. Deja, visa tai kažkur dingio, o bylos tyrimas ušitė— du dešimtmečius...

V. Petruškas; kevičius – ne tas Ąmogus, kuris braunasi Ą viešumė..., lipa ant bažkos ir demonstruoja sav drė... sė... ar išmanymė... Nenoriai jis komentavo Ąurnalistams ir tė... pradingusios medžiagos faktė... „ Vė sensacijė, nesigilina Ą esmė™ – nenoriu dalyvauti tokiam farse. Kur jie visi buvo prieš dvidešimt metė? Kė... mė sė valdėios padarė—, kad bė tė nubausti Medininkas Ąudyniė vykdytojais ir ušakovai? Kas š prisimena tuos eilinius muitininkus, apgynusius Lietuvos valstybė™, jos ekonomines sienas? “ – greičiau liė dnai nei piktai klausia jis.

Vytas Petruškas; kevičius ir buvė™s Aukšėiausiosios Tarybos gynėjas 1991-ėjė krevinojo sausio metu, ir vienas iš trijų pirmųjų muitininkė, atsistojusis saugoti pavojingiausios Rytė Lietuvos sienos su Baltarusija, kur tuomet ne tik siautė—jo gerai ginkluotas specialaus paruošimo sovietinė—s milicijos OMON'o bėrys, bet ir supo priešė; kai nusistatė™ gyventojai, reikalaujantys suteikti jiems autonomijė... nuo Lietuvos ir grė... Ąinti sovietinė valdėiė... Vytas Petruškas; kevičius taip pat ir pirmasis ne kartė... apšaudyto ir deginto muitinė—s Lavoriškio posto viršininkas, pirmasis iš valstybė—s pareigė nė atvykė™s Ą kraupiė... Medininkas Ąudyniė vietė...

Deja, šiuo metu V. Petruškas; kevičius patirtis valstybė—s tarnyboje nebereikalinga, tad jis augina ir ugdo sportinius Ąirgus. Toks tad yra šiandienis „Bernardinai.lt“ pašnekovas, kurė Sausio 13-osios proga ir paprašė—me prisiminti tė... Ą tė tinė laikmetė.

Istoriniai 1990–1991 metai net jė tiesioginiams dalyviams po truputė ušikloja praeitimi. Papasakokite, kaip tapote Aukšėiausiosios Tarybos gynėju, kaip atėjote dirbti Ą muitinė™?

Kažkur išgirdau, kad kuriasi muitinė— ir nutariau Ą silieti Ą šė naujė... procesė..., stiprinantė atsikurianė valstybė™. Atė—jau Ą muitinė™ 1990 lapkritėio 12-ė... jė..., buvau 21-as asmuo šioje sistemoje. Gana greitai iš mė sė buvo sudaryta grupė—, kuri pradė—jo stebėti suaktyvė—jusius kariškė veiksmus Vilniaus šiaurė— miestelyje. Pagrindinis postas buvo tuometė—s Jaunėjė technikė stoties 5 aukštas – iš jo mes matė—me šiaurė—s miestelė. Dar vienas postas buvo „Lietuvos“ viešbučio 22 aukštas – iš jo gerai matė—si kariškė judė—jimas po miestė... Taigi, gavė™ iš Technikė stoties pranešimė... apie kariškė judė—jimė... iš šiaurė—s miestelio, mes per racijė... (nebuvo juk jė mobiliėjė telefonė) perduodavome Ąinias postui Ą „Lietuvos“ viešbutė, o šis apie tolesnė kariškė maršrutė... perduodavo Ą Seimė... arba Krašto apsaugos departamentė... Dirbome iš tė sė parė..., pamainomis, tokie mė sė valgybininkė buvo 6–8. Taip pat dar buvo ir judantis postas – mums skirta juoda „Volga“ sekdavome sovietė kariškė mašinias.

Matyt, ne tik mes juos, bet ir jie mus sekė—, nes kartė... man su Robertu Petkevičiumi belaukiant kariškė mašinias prieš buvusio kino teatro „Tėvynė—“ staiga buvom apsupti kariškė šarvuočiai areštantai ir nuvežti Ą šiaurė—s miestelė.

Sulaikant mė sė nieko neklausė—, nieko nepaaiškino, Ą sodino Ą šarvuotė. Man tuo metu rė pė—jo tik greičiau atsikratyti tarybinio paso, kuriame buvau prirašė™s sekamė kareiviškė mašinias numerias. Nutaikė™ progė... šarvuotyje pasė... perplė—šiau ir ušikiškė; au uš benzino bakė, tad likau be jokios dokumentė. Bet kariškėiams jė ir nereikė—jo.

Mes, aiškė, paskelbė—m bado streikė..., nevalgė—m, negė—rė—m, signataras Z. Vaiškėvila dė—l mė sė vedė tuometiniu sovietė armijos Vilniaus Ągulio vadu generolu Vladimiru Uschopėiku (šiuo metu vienas iš Sausio 13-osios Ąudyniė bylos Ątariamėjė, besislapstantis Baltarusijoje ir ten dirbė™s Baltarusijos gynybos ministro pavaduotoju – red.), tai mus antrė... parė... paleido. Sulaikymo metu ir man teko trumpam susitikti ir Vladimiru Uschopėiku, kuris mums pagrasino ir nuė—jo. Ilgiau mums priekaištavo, ko Ąia mes kiškė; amė—s, toks lietuvis pulkininkas Antanas (pavardė—s nepasakė—). Kai supratau, kad iš Džė kijos, tai ir paklausiau: jei tavo mama Džė kijoje palaiko Lietuvos neliečiamybė™, tai ar vė iusi Ą Džė kija... šaudyti ir savo motinos? Supyko, Ą stė m mane Ą kamerė... „ Tik tylė—k“.

ė@domus momentas buvo, kai paleidus nuė—jome atsiimti tarnybinė—s „Volgos“, stovinėios prieš šiaurė

miestelio vartą. Palydą—jo mus automatu ginkluotas vyresnysis leitenantas. Paklausiau jo, kodėl—I mašinos sparnas Ąlenktas, nes patys palikome sveiką... automobilą. Tai jis nusikabino nuo peties automatą..., uąšais— ir nukreipą— Ą mašes ispravliu“ (tuojau pataisysiu – red.). Aišku, po to mes jau nebeturą—jome jokią pretenziją ir išvašivom su Ąlenktu sparnu.

Sausio 9-ą...jā..., kai tapo aišku, kad kariškiai pasiruošė™ pulti, mes, 41 muitininkas, be jokią ginklą išą—jome Ą Aukščiausiā...jā... Tarybā... – Atkuriamā...jā Seimā... Turą—jome tik muitiną—s striuku sausio 17-osios naktį, kai mus išten išleido, tai išatą—jusiąšį 41 išą—jome tik 11. Vadinasi, 30 ¼moniąš kaškuriuo metu išą—jo – tai nebuvo draudšiamas. O padą—kąš gavimo sā...raše buvo dešimt kaškaip prisirašą—. Pats tuometis muitiną—s vadovas Valerijonas Valickas nā—vienos nakties nepral Seime kartu su muitininkais. O privalą—jo kaip vadas – taip aš manau. Dā—I tąš negarbingąš dalykąš buvo nemalonu, mes su R. Petkeviāšiumi nutarą—me nedalyvauti tame padą—kąš Ąteikime, bet moterys iškadrąš skyriaus išprašą— nešlugdyti iškilmingos akimirkos, tad atstovą—jome.

Toks jau gyvenimo dā—snis – kuo ryškesnā— saulā—, tuo tamsesnėšą—liai. O kaip prisimen tas naktis tarp gyvenimo ir mirties?

Prisimenu kaip gyvenimā... ant parako. Ten buvo tiek daug buteliąš su padegamuoju skysāšiu, su benzinu, kad šąšurnalistai prašą— gyną—jāš, poteriavo, kad tik šie nerā«kytąš, nes viskas galą—jo sprogti.

Ieškojome, kaip gintis. Pamenu, kad Vytautas Kavaliauskas su Romu Janušausku (vā—liu Lavoriškiąš posto muitininkai) statyboje rado armatą«ros galąš, juos sulankstą—, ir taip pasiruošą— gynybai. Kas atsinešą—peilā, kas medšioklinā šautuvā... Mes su R. Petkeviāšiumi radome tokiā... vietā..., kur desantininkams veršiantis pirmojo aukšto langus tektąš peršokti per suverstus smā—lio maišus, tad buvome nusprendā™ po tais maišais laukti šokanāš, griebti uš kojąš, atimti automatą... ir bent kiek rimāšiau pasipriešinti, pigiai neatiduoti savo gyvybā—s.

Stipriausias tos nakties Ąspā«dis – tai tā«kstanāš ¼moniąš, 4 ar 5 ratais apsupusiąš Seimo pastatā... išorą—s, elgesys. Po to, kai buvo sušinota apie aukas prie televizijos bokšto, buvo pasiā«lyta šąšmonā—ms trauktis, bet nā—vienas nepajudą—jo. Tā... mašiau pro langā... išvidaus – mano grupā—s, kuriai vadovavau, štabas buvo antrame aukšte, signataro E. Vilko kabinete, tad gerai tai mašiau.

Tuo tarpu kai kurie Aukščiausiosios Tarybos deputatai tomis dienomis, kai tik pradą—davo temti, apie 20–21 valandā..., pagal sienā... nuslinkdavo ir per galinā— kiemā... palikdavo pastatā... Ir tokie buvo ne du, ir ne trys.

Kai sušinojote apie ušimtā... televizijos bokštā..., ar turą—jote bent kiek vilties, kad nepuls Seimo?

Ne, vilties tikrai jokios neturą—jome, lauką—me. Kunigas Robertas Grigas davą— visiems paskutinā— patepimā... Buvo leista paskambinti Ą namus, tai pasakiau šąšmonai, kad rā«pintąš si sā«numi ir kur sode uškasti Ą polietileno maišā... sudokumentus. Maną—me, kad jei kas ir liks gyvas, tai vis tiek bus kaip Stalino laikais – veš Ą Sibirā..., Ą lagerius ir pan.

Be Sausio 13-osios Jums ne mašiau reikšminga yra ir sausio 21-oji. Kodā—I?

Sausio 21-oji turą—tąš bā«ti svarbi visai valstybei, nes tuomet buvo pradą—ta saugoti Rytąš Lietuvos ekonominā— siena, ten buvo Ąkurtas pirmasis – Lavoriškiąš postas. Tai valstybinā—s reikšmas Ąvykis todā—I, kad Lietuva k savarankiška valstybā— negalą—jo visavertiškai egzistuoti tol, kol nekontroliavo savo sienąš. Tai buvo ir viena išpagrindiniąš sā...lygąš siekiant ir tarptautinio Lietuvos pripašinimo.

Iki tol Lietuva išdalis kontroliavo tik ekonominā™ Vakarąš sienā... per Lazdijąš postā..., tašiau ir tai nebuvo savarankiška kontrolā—, nes ten stovą—jo šalia Lietuvos ir sovietąš muitininkai.

Man asmeniškai ši data svarbi tuo, kad teko stovą—ti pirmoje pamainoje, sausio 21-ą...jā... Po penkiąš dienąš buvo atidarytas ir kitas svarbus – Medininkąš postas.

Kremliaus valdšia gerai suprato, kad pradą—ta Rytąš ekonominā—s sienos kontrolā— labai stiprina Lietuvos savarankiškumā..., todā—I Lavoriškiąš postas buvo ne kartā... apšaudytas ir tris kartus degintas. Pirmā kartā... ušpuolā— po keliąš dienąš – sausio 27-ą...jā..., kai OMON'as (specialus sovietąš milicijos bā«rys) sumuš Kavaliauskā..., Romā... Janušauskā... ir Petrā... Maršulaitā. Neturą—jome jokiąš ryšio ir transporto priemon sumušti vyrai Ą—jo pā—sāšiomis kelis kilometrus iki Lavoriškiąš miestelio ir išten pranešą— apie Ąvykdytā... smurtā... Tašiau kitā... rytā... vā—I stovą—jo kita pamaina, trys vyrai, kurie plikomis rankomis vieni tarp laukąš saugojo savo valstybā™.

OMON'as buvo gerai ginkluotas, o mes teturą—jome vā—liavā... ir lazdeļā™ mašinoms stabdyti. Tik gerokai vā—liavā laidiniai telefonai ir retkaršiais Vidaus reikaląš ministerija paskolindavo racijąš. Kai jausdavome, kad OMON'as gali pulti,

taip poste likdavo du ¼monÅ—s, o vienas ar du muitininkai atsitraukdavo toliau, kad galÅ—tÅ³ likusius proÅ³ektoriumi perspÅ— atvaÅ³iuojanÅ•ias OMON'o mašinas. Taip bandÅ—me saugoti Å³mones ir dokumentus.

TaÅ•iau vyrai ne tik stovÅ—jo, bet ir sulaikÅ— gana rimtÅ³ dalykÅ³. VienÅ... atvejÅ— paminÅ—siu – buvo sulaikytas kontrabanda gabenamas paslÅ—ptas maišas Vilniaus radijo komponentÅ³, tuomet vadinamoje Burdenkos gamykloje pagamintÅ³ magnetofono galvuÅ•iÅ³, kurios Kijeve dedamos Å— sraigtasparnius. O juk sulaikymas taip pat buvo pavojingas reikalas, nes sulaikytieji galÅ—jo vÅ—liau prieš kelis muitininkus atsivesti visÅ... bÅ«rÅ—keršytojÅ³. G todÅ—l LavoriškiÅ³ postas ne kartÅ... buvo apšaudytas iš miško medÅ³iokliniais šautuvais.

PavasaraÅ— pirmÅ... kartÅ... OMON'ui sudeginus LavoriškiÅ³ postÅ..., muitininkams Algiui Meseckui, Vladui ÅCEesiÅ«nu (kanojÅ³ irklavimo olimpinis ir daugkartinis pasaulio Å•empionas – red.) ir Å½anai LiadachoviÅ• buvo sulauÅ³yti šonkauliai, sudauÅ³ytos galvos. TaÅ•iau po poros valandÅ³ LavoriškiÅ³ poste vÅ—l stovÅ—jo ne tik Å³monÅ— naujas namelis. Toks tuomet buvo Å³moniÅ³ ryÅ³tas ir pasiaukojimas. Deja, visi tie Å³monÅ—s pamiršti, niekas jiems nepasakÅ— net aÅ•iÅ«.

Kaip JÅ«s vertinate tÅ... faktÅ..., kad tik po pernykšÅ•io Seimo PirmininkÅ—s kreipimosi prokuratÅ«ra pagaliau, po 21 metÅ³, pareiškÅ— kaltinimus Vilniaus OMON'o vadams B. MakutinoviÅ•iui ir B. Razvodovui, nors bÅ«ta faktÅ³, jog jie ne kartÅ... paslapÅ•iomis lankÅ—si Lietuvoje?

Pacituosiu tik ponÅ... VytautÅ... LandsbergÅ—: reikia tyrimo, kuris ištirtÅ³ šÅ— prokuratÅ«ros tyrimÅ.... Reikia, ka šalia paminÅ—tÅ³ omonininkÅ³ bÅ«tÅ³ pasodinti ir tie, kurie tyrÅ— ar turÅ—jo ištirti jÅ³ veiklÅ.... Ar kas nors tyrÅ per atstumÅ... apšaudÅ— LavoriškiÅ³ posto vÅ—liavÅ... ir posto namelÅ—? Niekas iš prokuratÅ«ros net nebuvo atvaÅ³iavÅ™s.

JÅ«sÅ³ manymu, kiek Vilniaus OMON'as galÅ—jo prisidÅ—ti prie MedininkÅ³ Å³udyniÅ³?

Manau, kad jie atliko visÅ... paruošiamÅ...jÅ... medÅ³iagÅ... – kas kur stovi, kokios sÅ...lygos ir pan. ir jÅ... pe atvykusiam Å³udyti Rygos OMON'ui.

Visgi po 21 metÅ³ Lietuva Jus prisiminÅ—. Tiesa, ne kaip tÅ³ laikÅ³ didvyrÅ—, bet kaip Å³mogÅ³, kuris MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ teisme pareiškÅ—, jog svarbi, iškart po MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ filmuota medÅ³iaga, perduota prokuratÅ«rai, dingo. TaÅ•iau JÅ«s taip pat teigiate, kad toje paÅ•ioje filmavimo juostoje yra uÅ³fiksuoti LazdijÅ³ muitininkÅ³ pokalbiai su kontrabandininkais. Tai gal Å•ia ir yra tos juostos prapuolimo prieÅ³astis? Gal ji net buvo perduota prokuratÅ«rai, gal jÅ... paslÅ—pÅ— MuitinÅ—s departamento vadovybÅ—?

Visko gali bÅ«ti, dabar sunku pasakyti. Toje vienoje juostoje buvo ir kadrai iš LazdijÅ³ posto, ir kadrai po MedininkÅ³ Å³udyniÅ³.

FilmuotÅ... medÅ³iagÅ... kartu su kamera perdaviau MuitinÅ—s departamento vadovui V. Valickui. Po kurio laiko mes kartu su MedininkÅ³ posto viršininku Algiu NaraškeviÅ•iumi paprašÅ—me dar kartÅ... perÅ³iÅ«rÅ—ti tÅ... medÅ norÅ—jome atlikti savo tyrimÅ..., tai mums atsakÅ—, kad juosta jau pas prokurorÅ... AlgimantÅ... AstaškÅ....

Å@ Lazdijus kartu su Robertu PetkeviÅ•iumi vykau MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ išvakarÅ—se su MuitinÅ—s departamento vadovybÅ—s Å³inia, nes buvo gauta rimtÅ³ signalÅ³, kad ten vyksta galimi kontrabandiniai sandÅ—riai. RadÅ™ gerÅ... vietÅ... slapta nufilmavome, grÅ—Å³ome Å— VilniÅ³ vakare, tad kamera taip ir liko pas mane. ParyÅ•iui paskambinÅ™s budintis pranešÅ—, kad uÅ³pulti Medininkai, tad griebÅ™s filmavimo kamerÅ... iškart nuvykau ten.

Švito. Vaizdas baisus. Nors buvo dar tamsoka, viskÅ... nufilmavau. Man pasidarÅ— Å—domu, kaip jie netyÅ•ia uÅ³klupo mÅ«sÅ³ vyrus, iš kur atÅ—jo. Iš pradÅ³iÅ³ pamaÅ•iau, kad Å³udikai tykojo prie šiukšliÅ³ dÅ—Å to pastebÅ—jau automobilio vÅ—Å³es. Sekdamas tomis vÅ—Å³iomis nuÅ—jau Å— miškÅ... ir ten prie eglÅ—s radau id vietÅ... – vadinasi, ilgokai stovÅ—ta – ir nugertÅ... mineralinio butelÅ—. ViskÅ... nufilmavau ir tÅ... butelÅ— parodÅ atvykusiam tyrÅ—jui – aišku, tuomet dar DNR tyrimo nebuvo galima atlikti, bet buvo galima patikrinti bent pirštÅ³ antspaudus. Kur dabar tas butelis? Kur ta filmuota medÅ³iaga? GruodÅ³io mÅ—nesÅ— teisme mano vardu pateiktoje filmuotoje medÅ³iagoje nepamaÅ•iau nei kraujo klano, nei vÅ—Å³iÅ³, nei to butelio. Tada ir turÅ—jau teismui pasakyti kad ši filmuota medÅ³iaga ne mano.

Kada JÅ«s išÅ—jote iš muitinÅ—s ir kodÅ—l?

IšÅ—jau iš muitinÅ—s 1993-iaisiais, kai vadovauti atÅ—jo buvusi tarybinÅ— prokuratÅ«ra. IšsiskyrÅ— r poÅ³iÅ«ris – mes manÅ—me, kad muitinÅ— turi dirbti Lietuvai, o ne grupei draugÅ³. Tada išÅ—jo daug gerÅ³, gyvenimo išbandytÅ³ Å³moniÅ³.

Vytai, tai JÅ«s taip ir negavote jokiÅ³ apdovanojimÅ³ – nei kaip AukšÅ•iausiosios Tarybos, nei kaip Lietuvos sienos gynÅ—jas?

Neturiu jokiÅ³ apdovanojimÅ³, esu nepartinis, niekam nepriklausiau, esu tiesiog Lietuvos pilietis.

AÅ•iÅ« uÅ¼ pokalbÅ ir pasiaukojimÅ... sunkiausiu valstybÅ—s atkÅ«rimo metu.

bernardinai.lt